

DELAVSKA PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izaja vsak četrtek pop.; v slučaju pravnika
dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posrednika št. 146 — Cena: na 1 mesec
Din 5.-, na 3 mesece Din 15.-, na 6 mesecev
Din 30.-, na 1 leto Din 60.- — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo
Delavskega zbora, Miklošičeva c. 22, I. nad.
Telefon 2265. Stev. čekovnega računa 14.900

Socialnost gospodarstvenika Tačarja

Gospodarstvenik Tačar je naravnost ženij. Je kapitalist. To se pravi, da je bistvo njegovega gospodarskega nauka, da se najlažje živi, če drugi delajo zanj. Je precej težak. Po telesu seveda, pa tudi po svojem premoženju. Sicer javno tarna o izgubah in o velikih stiskih, svojim prijateljem pa tajno le resnico govori. Tako je prav! Če bi govoril resnico javno, kdo bi hotel še delati, namreč za gospodarstvenika Tačarja. Ljudje bi se spametovali in bi rekli: »Naj se gre gospodarstvenik Tačar solit, mi bomo raje delali zase.«

Gospodarstvenik Tačar pa ni tak, da ne bi poznal življenja. »Vsi ljudje morajo živeti,« to je njegovo geslo. Gospodarstvenik Tačar dokazuje in seveda tudi dokaže, da mu gre gospodarsko strahovito slabo, vendar pa obratuje iz usmiljenja do ubogih delavcev, katere smatra naravnost za svoje otroke. Sicer mora, dasi zelo nerad, včasih znižati plače. Tudi — seveda s krvavečim srcem — reducirati mora, da reši kruh drugim. Ne dela tega za lastni dobiček! On je že viden delati in svoj skromni košček kruha bo še vedno imel. Z ozirom na splošni blagor mora tako postopati.

Drugeče je pa za to, da se ohranijo vse »moralne in materialne dobrine« človeštva. K človeštvu pristeva tudi svoje delavce. Je za to, da hodijo delavci v cerkev in da sploh vero spoštujejo. Vsako nedeljo in praznik naj bi bili pri službi božji. Izjema je le tedaj, če mora podjetje iz ozirov na splošno ob nedeljah in praznikih obratovati. O, gospodarstvenik Tačar je dober in praktičen katoličan!

Tudi solidarist je. Delo in kapital — oba sta potrebna. Tako uči. Zato sta si potrebna tudi podjetnik in delavec. Lepo složno naj skupaj delata. Seveda avtoriteta mora biti. Zato mora delavec spoštovati podjetnika. Saj on daje kapital. Brez kapitala bi ne bilo delovne prilike. Zato gre pa kapitalu prednost pred delom.

Kriza je kriza. Tej tudi gospodarstvenik Tačar ne more uiti kljub svoji genialnosti. Ker je pa socialno čuteč človek in ker mu je pri srcu dobrobit ubogih, zlasti delavcev, skuša njihovo bedo omiliti, če je že odpraviti ne more. Zato organizira dobrodelne akcije. K tej dobrodelni akciji poziva vse sloje — od županov in drugih velikašev pa tja do cestnih pometalcev. Na programu so

tudi dobrodelni plesi, akademije itd. Da kliče v krog teh socialnih delavcev tudi gospode župnike in drugo duhovsko gosposko, je samoočebni umljivo.

Tudi TPD je v krizi. Le gospodarstvenik ženij ji more pomagati. Zato so gospodje upravni svetniki poklicali na pomoč gospodarstvenika Tačarja. Ker je navdušen za vse dobro, se je seveda odzval radevolje. Svoje intenzivno delovanje je najprej prenesel v Hudo jamo. Tam so na njegov nasvet odpustili okrog 120 rudarjev. Sicer rudarji protestirajo. Pa gospodarstvenik Tačar je dosleden in neuklonljiv značaj. »Ne bomo se udali,« tako ukazuje. Ko so rudarji sklenili, da žrtvujejo vsak peti teden za odpustene tovariše, t. j. da darujejo TPD mesečno od 80.000 do 100.000 Din, je bil zopet gospodarstvenik Tačar, ki je ukazal, da naj TPD to solidarnost delavstva sicer pohvali, da je z moralnega stališča visoko kvalificirana, vendar pa mora brezpogojno to ponudbo zavrniti. To ne bi bilo v skladu z načrti, ki jih ima gospodarstvenik Tačar, da sanira krizo TPD. Sanacija pa obstoji v tem, da se znižajo socialne dajatve in plače. To pa je mogoče doseči le, ako starejše in v višjih kategorijah zavarovane rudarje odpuste. Delavce morejo pozneje zopet nazaj sprejeti, toda v nižje kategorije. Najbolje pa je, da vzamejo samo mlade, še neizrabljene sile.

Gospodarstvenik Tačar ni nasproten, ako se sestajajo te ali one konference. V vsakem primeru pa ostane trden in jeklen. Njega ščiti zakon, kdo mu more kaj.

Toda socialen moraš pa vseeno biti! Zato za brezposelno akcijo. Zbirajmo denar, ustanavljajmo pomožne kuhinje, žrtvuemo drobtinico sami, cenjene dame naj gredo do častite duhovščine, iz solidarnosti povabimo tudi delavce. Tako bomo postali dobrotniki delavstva in javnost nas bo hvalila. Gospodarstvenik Tačar je tič.

Toda delavstvo je že izpregledalo in spregledalo načrte gospoda Tačarja. Od svojih pravic ne odstopi nikoli. Mogoče se bo moral udati nasilju, priznalo ga ne bo nikoli. Pa še neki drugi faktor je stegnil svojo varno in čvrsto roko. Tisti, ki je postavil pravne in naravne zakone. Dosedaj je bil še vsak kaznovan, ki jih je prestopal. Tudi gospodarstveniku Tačarju in vsem njegovim piše ta nevidna, pa silna, nezmagljiva roka:

Mane Tekel Fares

Vzroki naše brezposelnosti

Vprašanje brezposelnosti se rešuje s samimi debatami, zborovanji, spomenicami, kongresi, toda dejanskih uspehov ni in jih ne more biti, dokler problema samega ne pričnemo reševati pri korenini. Gospodje, ki so se lotili reševanja tega vprašanja, morda ne vedo, ali nočejo vedeti, kje tiči zlo, zato vam priskočimo na pomoč. Začnimo pri vajencih. V sami Sloveniji (dravska banovina) imamo nad 14.000 vajencev in vajenk. Vprašamo: **Koliko vajencev dela samo 8 ur na dan,** čeprav zakon prepoveduje za mladoletne delavce preko 8 urno delo na dan. V Nemčiji je za mladino vpeljan 7 urnik.

Zakon tudi prepoveduje nadštevilno zaposlenost vajencev po obratih. »Delavska Pravica« je že v št. 46 z dne 17. novembra t. l. prinesla članek, ponatisnjen iz »Obrtnika« po g. Vozliču iz Celja o naraščanju, ki pravi med drugim, da so obrtniki dolžni omejiti število obrtnega naraščaja na najmanjše, ne pa, kakor se v mnogih primerih dela, da marsikak mojster drži samo toliko časa vajenca, dokler mu dela zastoj, potem

pa vzame zopet drugega. To ni prav in s tem sebi in obrtnemu stanu škoduje, ki bo imel vedno več brezposelnih in bo moral prestajati vedno večjo konkurenco. Dokler ne bo obrtnik omejil števila našega obrtnega naraščaja, ne more računati na boljšo bodočnost, ker bomo samim sebi vedno delali krizo. To je napisal sam obrtnik v svojem stanovskem obrtniškem listu. Kaj pa naj mi poročemo k temu? Za danes navedemo nekaj podatkov, in sicer: Neki ključ mojster v Ljubljani ima 5 vajencev in enega pomočnika. Prejšnjih deset izučenih vajencev je takoj odpustil, ko je pretekla učna doba. Zopet drugi ključ mojster: Pri njem se je izučilo 17 vajencev, od teh je takoj 15 odpustil, ko je pretekla učna doba, le dva je obdržal nekaj tednov kot pomočnika. Tretji ključ mojster ima sedaj 16 vajencev. Od 12 vajencev je takoj po preteku učne dobe odpustil devet iz dela in tako gre dalje in dalje. Pri kovačih je 90 odstotkov samo vajencev zaposlenih. Modistinje, šivilje, krznarji, čevljarji, krojači, peki — je pa poseben kapitel o delovnem času za va-

jence — delajo po 10, 12 in tudi 14 ur na dan. Te delavnice bi bilo potrebno po pristojnih oblasteh strogo nadzorovati, koliko časa se dela z naraščajem preko zakonitega časa, in vse kaznovati v prid brezposelnemu delavstvu. Neka delavnica na Kongresnem trgu je razsvetljena, ker je sezona za kožuhovino, v podstrešju še ob 23. uri zvečer. Inspekcija dela bi lahko ugotovila potom policije marsikatero prekoračenje delovnega časa in s tem zaščitila delavsko mladino pred izkoriščanjem.

V poročilu Delavske zbornice je statistika navedla pred leti, da dela nad 7000 vajencev popolnoma brezplačno

vsa leta učne dobe. Dokazano je tudi, da je do 70% vajencev takoj, ko poteče učna doba, vrženih na cesto. Na njihovo mesto vzamejo zopet nove brezplačne vajence v delo. Obrtni zakon v § 267 pravi sledeče: Učencu pripada po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo. Novi obrtni zakon je stopil v veljavo že 9. marca 1932 in je poteklo od takrat devet mesecev. Dodatek tega paragrafa pravi: Minister trgovine in industrije bo predpisal v sporazumu z ministrom socialne politike in narodnega zdravja in po zaslišanju zbornice obrtnih in delavskih z uredbo posebne odredbe o najmanjših zneskih te odškodnine.

Delavske plače

Pod tem naslovom je izšel v »Besedi« št. 10, aktualen članek, katerega pričujemo v celoti.

Statistika in delo, ki je z njo v zvezi je zelo zamudno. Par števil, ki so včasih objavljene, so plod dolgotrajnega dela in študija. Veliko lažje je napisati splošen članek o politiki, o sportu in ne vem o čem, kakor napisati razpravo, ki številčno prikazuje razmere delavstva ali vobče gospodarski položaj.

Bolj nazorno kakor s statistiko ne moremo v najbolj dobro obdelanem članku podati slike razmer. Številke z matematično natančnostjo podkrepijo ugotovitve in silijo k razmišljanju vsakogar. Ugotoviti hočemo razmerje delavčeve plače do njegovega življenjskega standarda in obratno. Pri takih razmotiranjih je treba vzeti vedno delavca ene stroke z enakim številom družinskih članov in z enako potrošnjo.

Navadno se jemlje za podlago življenjskemu standardu l. 1914. Tedaj so bile razmere še nekako stalne in so prilično odgovarjale življenjskim potrebam delavstva.

Pri primerjanju je vzeta za primer kvalificirani delavec v večjem industrijskem kraju, katerega zaslužek spada v III. kategorijo. Štiričlanska družina tvori osnovo za račun prehrane, in sicer mož, žena in dva otroka pod 10 let starosti.

Po plačilnih kuvertah se je ugotovilo, da je tak delavec zaslužil meseca junija 1914 za 25 delavnih dni 144 Kron (razmerje 1:11) ali danes 1584 Din.

Najmanjša potrošnja za hrano, obleko, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo in razno (za ženo je vzeto 80% moževih izdatkov, za vsakega otroka pa po 40%) je po tržnih cenah iz istega meseca ugotovljena na 121.46 K ali 1336.06 Din. Vidimo tedaj, da je družini ostalo po pokritju stroškov za življenje, ki so, poudarjam, kar najmanjši, še vedno 22.54 K ali 247.94 D.

Indeks, preračunan na isti podlagi za isto število družinskih članov pa pokaže, da je v juniju 1931 za isto količino in kakovost hrane, obleke, stanovanja, kurjave in razsvetljave napram l. 1914. bilo potrebnih 1924.58 Din. Tedaj se je to, kar delavec potrebuje mesečno za svojo družino, podražilo za 588.53 Din. Z drugimi besedami: indeksna številka, koje osnova, leto 1914., je 100, se je dvignila na 144, t. j. za 44%.

Iz gornjega bi morali sklepati, da so se temu primerno dvignili tudi zaslužki. Toda to ni tako. V juniju 1931 je znašala plača delavca v isti kategoriji samo 1344 Din; tedaj je padla za 240 Din. Na podlagi sorazmerja ugotovimo, da je napram l. 1914, ki je vzeto kot 100, padla plača tega delavca na 84.84. Plača je tedaj nižja napram l. 1914. za 15.16%.

Zanimivo je sedaj ugotoviti, ali se je v enem letu eno ali drugo razmerje kaj spremenilo. Za junij 1932 moremo ugotoviti, da so padle cene življenjskim potrebščinam, predvsem živilom, tako da kupi delavec isto količino in kakovost kot l. 1914. ali 1931. za vsa družino za

1746.15 Din. Tedaj za 178.43 Din ceneje kot v letu 1931. Indeks je tedaj v enem letu padel od 144 na 130.67 ali za 13.33%.

Padec plač pa znaša v tem razdobju od mesečnega zaslužka 1344 Din junija 1931 na 1271 Din junija 1932. Padec tedaj za 73 Din. Vsled tega je padla tudi indeksna številka zaslužka, ki je bila v l. 1931 84.84, junija 1932 na 80.33. Namesto da bi se plače dvignile, so padle za 4.61%.

Torej vsled velikega padca cen beležimo od junija 1931 do junija 1932 malo izboljšanje, in sicer za 8.72%. To izboljšanje gre na račun pocenitve živil, in je razvidno tudi iz padca indeksnih števil, ki so padle od 144 l. 1931. na 130.67 l. 1932. To bi bilo tedaj izboljšanje za 13.33%, kar pa zmanjša odstotek znižanih plač za 4.61%, tako da ostane dejansko le številka, ki sem jo že navedel — 8.72%.

Seveda s tem ni rečeno, da je utemeljena zahteva naših kapitalistov po znižanju plač, kajti ne smemo pozabiti, da živi ta delavska družina za 50.44% pod predvojnimi življenjskimi prilikami. Ugotoviti je treba, da so padle cene samo kmetskim proizvodom, predvsem živilom. Vse drugo pa stoji še zelo visoko, posebno stanovanja, ki so pretirano draga. Naglasiti moram, da sem vzel pri računanju tega indeksa za stanovanje znesek 200 Din. Za ta znesek se danes primerno stanovanje težko ali sploh ne dobi. Pri stvari sem hotel biti objektivni in položaja daleko ne pretiravati, da bi mogel kar najbolj nazorno ilustrirati delavčev položaj.

To pa je indeks plače kvalificiranega delavca. Gotovo pa jih je danes malo, ki bi imeli tak zaslužek. Zato so izvajanja še bolj utemeljena in kažejo, da morajo delavci z mesečnimi zaslužki od 700 do 900 Din, ki so danes običajni, živeti v skrajni bedi. Delavcu dati zaslužek, da bo mogel primerno živeti, to je danes prva njegova zahteva. J. R.

Glavna skupščina „Radniškega strokovnega saveza“ v Zagrebu

V nedeljo, dne 11. decembra 1932 se je vršila v Zagrebu glavna skupščina hrvatske krščanske strokovne organizacije RSS v njenih prostorih.

Udeležba je bila zelo velika. Zastopano je bilo tudi splitsko okrožje RSS po svojem predsedniku Radici. JSZ je zastopal blagajnik JSZ. Poročila odbora so pričala o tem, da se organizacija počasi in stalno stabilizira ter izpopolnjuje, čeprav se mora boriti z zelo velikimi in ubijajočimi težkočami. Neumevanje krščanske strokovne organizacije je med Hrvati še zelo veliko, še večje seveda med Srbi. Vendar se pa kljub temu kažejo znaki sigurnega zboljšanja, nakar

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Kovinarji

Jesenice-Javornik. Razsodišče se je vendarle sešlo. Njegova naloga je, da odloči, če je upravičena odpoved kol. del. pogodbe radi naraščajoče draginje. V petek 9. dec. se je vršila že tretja seja, na katero je bil vabljen tudi SMRJ kot stranka, ki je pogodbo odpovedala. Zahtevali so, da naj svoje ugotovitve tudi utemelji. Komisijo tvorijo zastopnik DZ g. Kopač, zastopnik zbornice za TOI g. Žagar, predseduje pa srezki načelnik iz Radovljice g. dr. Vidmar.

Zastopniki delavstva so ugotovili, da so se v zadnjem času povisale cene življenjskim prilikam, ko so plače radi izgube praznikov in znižanja 5 odstotkov v splošnem padle za 30 odstotkov.

Taj seji je predložilo tudi podjetje svoje ugovore. Predvsem ugotavlja, kakšni so zaščiti delavstva v posameznih obratih.

Razsodišče bo na temelju tega materiala po izjavi predsednika stvarno in objektivno zadevo razsodilo. Pričakujemo, da v prilog delavstva, ki je v svojih zahtevah docela upravičeno.

Razsodbe do danes, ko to poročamo, razsodišče še ni izdalo.

Jesenice. Razlogi so zadostni, da delavstvo dobi povišek, ker mu je z zvišanjem prehrane itd. plača prav za prav reducirana, medtem ko so se industrijski izdelki podražili glasom Trg. lista od 8. nov., med katerimi bodo tudi produkti KID, zato bi bilo gorostasno, če delavstvo ne bi ničesar doseglo, da bi taki momenti koristili samo velepodjetjem, kar gotovo ni v interesu narodnega gospodarstva, zato bi morale oblasti takim mahinacijam posvečati več pažnje.

Delavstvo pa bodi budno in borbeno za svoj obstoj in bodi v svojih strokovnih organizacijah s puško ob nogi v pripravljenosti.

Rudarji

Laško. V nedeljo 11. dec. je bil zelo dobro obiskan shod rudarjev v hotelu Henke. Tovariši Lešnik je poročal o rezultatih raznih konferenc, ki so se vršile do danes in o sporazumu, ki je bil sestavljen dne 28. X. 1932. Na temelju tega sporazuma bi morala TPD sprejeti nazaj 36 socialno najšibkejših oseb. Dosedaj jih je sprejela nazaj le del, vseh še ne. Pravijo, da je kriv neki dvojniki neke vodilne osebe, ki marsikaj prepreči, kar bi bilo v korist delavstva. Tovariši Marincek je ugotovil, da ni temu krutemu postopanju toliko vzrok kriza, ampak načrt, da bi uničili strokovno organizacijo in zlo-mili borbenost med delavstvom.

Rudarji so sklenili, da bodo podvzeli vse korake, da dokažejo, da je TPD tisti element, ki dela nemir med rudarji v Hudi jami. Rudarji so rekli: Ne damo se razbiti. Se tesneje se bomo organizirali.

Trbovlje. Veliki rudarski shod, ki se je vršil pri nas v Delavskem domu predpretekli teden, je bil jasen odpor proti nakanam TPD. Shoda se je udeležilo nad dva tisoč rudarjev. Na shodu je poročal tajnik ZR iz Zagorja Arh. Jurij in predsednik H. rudar. skupine Pliberšek Franc, ki je shodu predsedoval. Delavstvo je enodušno obsodilo nesocialno postopanje TPD in sprejelo tozadevno resolucijo.

1. december dan žalovanja rudarjev. Ves narod je obhajal spominski dan uedinjenja, a mi rudarji smo tega dne žalovali za hrastniškimi ponesrečenci. Na eni strani dan veselja, na drugi pa dan žalosti. Kdo je zakrivil smrt teh šestih rudarjev, je nadvse važno vprašanje, o katerem bomo še pisali.

Samo za osem milijonov letno gre TPD. Akoja TPD bo sigurno upropastila starostno blagajno rudarjev. Ravno pred sabo imamo podatke od rudarja kopača, ki dela pri družbi 25 let in je predlagan za kategorijo udeležnika kopača. Ta rudar je plačal v teh letih za starostno zavarovanje 8842 Din. Sedaj je star 45 let in mu manjka po sedaj veljavnem pravilniku brat, sklad še 15 let. Ako dela pri družbi še 15 let, bo dobil v primeru upokojitve 480 Din mesečno. V še 15 letih pa bo

bo postala organizacija močan faktor. Tudi finančno stanje organizacije je zadovoljivo, čeprav organizacija nima podpor in je odvisna le od članarine.

Predsednik Petek in podpredsednik Ščetinac sta imela dobra referata o brezposelnosti in zavarovanju. Skupščini so bile predložene na temelju referatov o obeh predmetih stvarne obširne resolucije, ki jih je skupščina sprejela in sklenila, da se odposlje ministrov za socialno politiko in narodno zdravje.

Skupščina je spremenila tudi sistem plačevanja članarine in uvedla plačilne razrede po višini plače. Ravno tako je z odobravanjem sprejela poročilo o enotnem delu obeh strokovnih central v Ljubljani in Zagrebu in potrdila tozadevne sklepe, ki so bili napravljeni med organizacijskimi zastopniki v Belgradu za časa kongresa delavskih zbornic.

Pri volitvah je bil izvoljen po večini stari odbor. Pri slučajnostih je bil razgovor o listu. Poudarilo se je tudi, da nameščenstvo ni zadovoljno z neko namerom, po kateri bi se pokojninski zavod združil s SUZOR-om in tako kril njegove izgube, ker se mora delavsko zavarovanje drugače sanirati.

prispeval za pokojninsko blagajno 9000 Din v premešeni kategoriji. Skupaj torej v 40 letni delavni dobi 17.942 Din, letnih obresti po 5% je 892.10 Din, ali v 40 letih 96.160 Din. Glavnica in obresti v dobi 40 let znašajo 54.002 Din. Torej toliko prispevali rudar za svoje starostno zavarovanje. In sedaj ga hoče TPD zaradi lastnega kapitalističnega pohlepa uničiti. Takih primerov ni na svetu.

Lesni delavci

Rimske Toplice. Opozarjamo tovariše odbornike in namestnike, da bo 17. XII. 1932 ob 2 popoldne pri tovarišu Majcenu odborova seja. Na seji toliko obravnavati vse tekoče zadeve, zlasti tudi, kdaj bo občni zbor skupine. Udeležba pri odborovi seji je za vse obvezna. Predsednik.

Elektrotehnični uslužbenci

Zirovnica, 11. decembra 1932.

Danes se je ob zelo številni udeležbi vršil strokovni sestanek uslužbencev KDE v Zirovnici. Sestanek je razpravljal predvsem o izrednih razmerah, ki so nastopile radi številnih prisilnih dopustov. Na sestanku je poročal zastopnik centrale tov. tajnik Rozman. Predčitala se je vloga, ki se je odposlala v zadevi dopustov in nadzornika na ravnateljstvo KDE, kakor tudi odgovor, ki ga je dalo na to vlogo ravnateljstvo. V tej vlogi ugotavlja ravnateljstvo, da je trenutno želji težko ugoditi, skušalo pa bo najpotrebnejše zaposliti.

Nato je poročal tov. tajnik o intervenciji, ki je bila izvršena pri ravnateljstvu z zastopnikom Del. zbornice. Ob tej priliki je vodstvo poudarjalo, da so se že sedaj izvrševala dela, ki niso bila nujno potrebna samo radi tega, da se delavstvo ni pošiljalo na dopust.

Delavstvo je stavilo tudi predloge: Da se vzdrži delavnica in zaposle najbolj potrebni, naj se odslovi iz službe novi nadzornik, ki je popolnoma nepotreben. Sredstva za delavnico so na ta način zagotovljena in gotovo je, da bo KDE imela od tega več koristi. Poleg tega pa bodo dobili zopet delo naši delavci jugoslovanski državljani.

Ker je gotovo, da banska uprava ne bo denarja, ki se bo nabiral za brezposelne in v tem slučaju imamo do tega pravico tudi mi, razdajala kar tako, naj se začne s čiščenjem bajeja na Završnici in struge elektrarne v Bohinju. Poleg tega pa je tudi drugega dela dovolj v delavnici in na prostih vodih, in sicer tako, da bi se dve partiji tedensko menjavali.

Za čas te krize naj pošljejo na dopust upokojene, ki že itak imajo pokojnine in jim bo vsekakor lažje, da se preživijo, kakor nas eden, ki nimamo ničesar. Zato naj se, dokler ne pride zopet do redne zaposlitve, namesto teh upokojenec zaposlijo najbolj potrebni.

Tudi glede starostnega zavarovanja se je sklenilo z novo vlogo na KDE, kakor tudi na bansko upravo ugrirati in zahtevati konkretno rešitev. Nekateri so pri elektrarni zaposleni že nad 15 let in je nujno potrebno, da se jim oskrbi nekaj za starost. Drugače bo v resnici tako, kakor je eden šaljevo pri-

pomnil, da bo treba dobiti licenco za beračenje.

Izrazila se je tudi želja, da naj bi bilo v zimskem času v opoldanskem času samo pol ure odmora. Kajti zunaj na prostem je mrzlo in vsak rajši dela takoj naprej in gre potem na večer pol ure prej domov.

Ako imajo pri naših podjetjih kruh tuji, ki našo dobroto samo izkoriščajo, imamo tedaj mi toliko večjo pravico kot državljani, da se nam da delo in kruh.

Končno je bil še govor o volitvi delavskih obratnih zaupnikov in občnem zboru skupine. Tov. predsedniku se je soglasno dala zaupnica za njegovo poštvalno delo.

S krepkim pozivom: »Na delo!«, je bil ob pol 14 lepo uspeli sestanek zaključen.

Viničarji

Tajništvo v Mariboru.

V uradnih dnevih tajništva »Strokovne zveze viničarjev« 3. in 4. decembra v Mariboru se je zopet izvršilo polno ukrepov v borbi za pravice viničarjev, predvsem pa za izvajanje viničarskega reda. Krivice, ki se gode viničarjem mariborske okolice so tako kričee in neznosne, da vpijejo naravnost do neba. Navedemo naj le nekatere primere: Podhostnik Jožef, viničar v Čreti pri Slivnici ima odpovedano službo z 26. septembrom brez opravičenega vzroka. Službeno knjižico mu je gospodar izročil šele komaj koncem oktobra, po trgovatvi. Gospodarju ni prav, da si je viničar napravil 60 litrov jabolčnika iz odpadlega sadja in to že pred meseci. Prosti bi moral, če bi smel sploh jabolčnik delati. Pogojeno pa je, da vse odpadlo in nezrelo sadje pripada njemu, tedaj tudi pravica, da sme s tem sadjem storiti kar hoče. Službena odpoved je torej protizakonita. Dotičnega vinogradnika se je opozorilo s posredovalnim pismom, da odpoved viničarju Podhostniku prekliče, najši pa mu naj da pripadajočo nagrado, katero mu že za vsa štiri leta dolguje in znaša že 1600 Din. — Veis Alojz, viničar v Čreti pri Slivnici je bil po gospodarjevi krivdi dejanski napaden. Zdravnik je ugotovil, da trpi radi sunka in padca težje notranje poškodbe, ki mu povzročajo hude bolečine. Ker sam kot reven in star ni imel denarnih sredstev za zdravniško spravevalo, mu je posodila organizacija. Vložila se je tožba po odvetniku, obenem pa tudi predlog viničarske komisije za dolgujočo nagrado 200 Din za leto 1932. — Kolednik Filip, viničar v Vinšek-u pri Hočah je tudi dobil službeno odpoved šele 28. avgusta knjižico pa 8. novembra. To zategadelj, ker baje ni vsak dan prišel delati na gospodarjev dom, kar pa ni bil pogojen. Gospodar mu dolguje nagrado 100 Din. Pravijo, da dotični vinogradnik sploh ne priznava nobenega viničarskega reda, ker se je tako izrazil in da bo nadaljne nove viničarje najemal samo za dobo 14 dni. Vendar se mu je zaenkrat poslalo le posredovalno pismo, da odpoved umakne, prizna naj zakonito obveznost viničarskega reda, izplača naj viničarju nagrade in odgovor naj da do 8. decembra viničarju bodisi organizaciji. — Krajnc Jožef, viničar v Polanci p. Limbuš ima tudi sedaj na zimo

službo odpovedano brez pravega vzroka. Nekaj se je zameril le šafarju in ta ga tišči sedaj vstran, dočim pravi gospodar o zadevi najbrž nič ne ve. Poslalo se je posredovalno pismo in dotični šafar se je takoj osebno oglašil v tajništvo dne 4. t. m. Navajal je vzroke, ki pa jih ne more dokazati kot tako težke, da bi se mogli smatrati za prestopke po § 20. viničarskega reda. Šafar je zaprosil, da naj k njemu pošljemo viničarsko komisijo! Bomo. — Repina Franc, viničar v Dragučovi pri Sv. Marjeti ob Pesnici, ni dobil od prejšnjega gospodarja izplačanega zaslužka. Storil se je zadnji opomin. Denarja za okrog vozariti se po svetu in za razno nepotrebno imajo še vsi dovolj, le za viničarja plačati, tistega denarja ni nikjer, le tega povsod primanjkuje, ravno tu je pri mnogih že več let najhujša kriza. — Vindiš Ivan, viničar v Pekrah zahteva izplačilo letošnje nagrade v vsoti 300 Din. Vinogradniku je bilo predloženo pismo posredovanje. Morda bo šlo brez komisije. — Breznik Janez, viničar v Košakih pri Mariboru je hudo postal prizadet radi kršitve pogodbe, po kateri ima pravico rediti si dve svoji kravi, manjkajočo krmo kupi gospodar in ima dobiti 8 kubičnih metrov bukovih drv. Naenkrat pa mu je bilo ukazano, takoj eno kravo spraviti v stran, sena ne dobi nič več, namesto bukovih drv pa mu je odkazal le vejave iz sadonosnika. Ako se s tem ne bi mogel strinjati, pa se naj kar za osem dni izseli. Kdo je tedaj spet postal nevaren javnemu redu? Ali viničar in njegova organizacija, ki ne more privoliti v kršitve pogodbe in v pogaženje postav, ali pa oni, ki nasilnim polom hoče odvzeti viničarju eksistenco sedaj pozimi ko ga hoče oropati za njegov krvavo-žuljavi zaslužek.

Tudi tukaj smo, vključ perečemu položaju, še poprej vinogradniku poslali pismo posredovanje s pripombo, da je treba pogodbo dosledno izvajati. — Ker Vinko, viničar v Hrastru pri Limbušu pa ima poseben slučaj. Gospodar mu je odpovedal službo sicer pravočasno, ni pa mu dal prilike in časa, da bi si potem tudi polskal drugo službo. Obilna sadna letina, potem pa enaka trgatve je storila, da je viničar bil zaposlen ob nedeljah in delavnikih. Na njegovo mesto pa hoče tak, ki ima svoje posestvo, je sedaj to tembolj opravičeno, da se dosednji viničar obdrži vsaj še za eno leto v službi. Predlagana je bila viničarska komisija županstvu Rvhov dol. — Pri županstvu Rošpoh se je 3. decembra vršila viničarska komisija radi predčasne službene odpovedi viničarju Čoprež Jožetu. To je ravno tisti slučaj neposlušnosti, ko ni hotel basirati gospodarjevi družbi v kleti pri pitju. H komisiji sta prišla še dva občinska odbornika in občinski tajnik. Tako je bilo navzočih vseh skupaj sedem mož, da razpravljajo o tem sporu. Viničarja je zastopal tajnik Peter Rozman. Razprava je bila zelo zanimiva in po trirni debati je dosledno izžepala energijo vseh nasprotnikov viničarja. Že v začetku so kar planili po viničarju in ga ožigosali kot najslabšega človeka na svetu. Nihče od občinskih mož ni mogel niti besedice v obrambo, ali v prilog viničarja. Končno pa se je zmagasuknila na stran viničarja in njegovega zastopnika. Najprej so se sprijaznili s pra-

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Jed se je podviral, da ga je prekinil. Da se ni nikdar dolžil. Hvaležen mu je za ponudbo, a lahko dela in je dela vajen. Vso dolgo zimo je kuril peči, prav zatrdno bo zdaj možno najti kako delo na vrtu ali kaj podobnega. Warrenner je odvrnil, da potrebuje njegov vrtnar vsako pomlad in poletje pomočnika in ni dvoma, da bo dela tudi za Jeda. Jed je bil zelo hvaležen in ni štedil v vidnimi dokazi za to. — a poznal je družabne razmere dovolj, da je vedel, če sprejme v Warrennerjevi hiši kakršnokoli ročno delo, ga ne bo »Butler« nič več spoštljivo sprejemal in ga vodil v knjižnico.

Pripovedoval je Warrennerju o svojem življenju na samotnih planjavah, o starem Hinksu in njegovih govedih, konjih in bahah in kako je Jeda pretepal, o govejem mestu in igralnicah in pivnicah in o dolgih bojih z očetom. Česa takega Warrenner v svojem življenju ni nikdar poznal in zazdelo se mu je še težje, kakor pa je zares bilo. Jed je popisoval, kako je obstal vlak in mu prvič v življenju pokazal bogate, v udobju živeče ljudi.

Pravil je, kako so se selili v Zion, in o življenju pesarjev, o sladkornih trampih in o tovarni, o ženskah in o otrocih, ki se plazijo po polju in opravljajo težko delo. Warrenner je hotel vse to natančno vedeti; zdelo se je, da zbira statistične podatke, ki jih bo potem priobčil v kakem listu agrarnih reformerjev. Jed je pravil, kako dobivajo meksikanske družine, mož, žena in pol tucata otrok, za delo celega leta v najrazličnejših dobah — sajenje, pletev, obrezovanje, pobiranje — komaj po šeststo dolarjev. Warrenner je dejal, da je to strašno — da ima sam nekaj delnic Rocky-Mountainke sladkorne, dividenda je znašala zadnje leto trinideset procentov, družba pa trdi, da ne more delavcem dati zadostne mezde. Vse to izvira iz okoliščine, da je špekulantom z zemljo dovoljeno, da odtegujejo zemljo obdelovanju in tako ustvarjajo ogromno armado ljudi, ki nimajo niti pedi zemlje, in ki mešetarijo na delovnem trgu drug proti drugemu.

Spet muha starega gospoda! Berite Henrya Georgea! Začel je novo predavanje, ki ga je Jed z zanimanjem poslušal, čeprav je Warrenner ponavljal prav iste stvari, ki

jih je pravil pred slabe pol ure. Jed je že zapazil, da bo šlo tako dalje brez konca in kraja; stari gospod bo pripovedoval vedno natančno tisto, kar je govoril prej; pričakoval pa bo od poslušalca, da ga bo poslušal s prav takim zanimanjem kakor vprvo. Le na koncu predavanja se mu je malce oglašila vest, v zavesti krivde se je nasmehnil in rekel: »Ampak to sem vam že vse povedal, — zdim se vam grozno dolgočasen?«

Jed je brž odgovoril: »Ne, prav nič ne, stvar je tako važna, da bi jo rad temeljito razumel,« na kar je njegov pokrovitelj mislil, da mora začeti znova. Jed je zdaj dobival tiste skušnje, o katerih mu je tako grenko tožil kancler Saybuch. Ali je moral kancler poslušati osnovne razlage evangeljskega krščanstva in pridige o nujni potrebi verske vzgoje za mladino, in kako je važno, da štinitimo lastnino in pobijamo »rdeče«?

IV.

Warrenner je obljubil, da bo poskusil in premišljal o tem, ali bi se dala najti kaka prilika, da bi se izkazali Jedovi talenti. Jed je odšel in se pripravil na čakanje, kar je le mogel potrpežljivo. Čakal je dan, dva dni, tri dni, prihajal je jest v pension in boječe izpraševal za pisma. Gostje so izvedeli, kaj namerava, bili so prav tako polni pričakovanja ko on in so preiskovali pošto, ki je prihajala dvakrat na dan. Ves pension je čakal — štiri dni, pet dni. Jed se je razgovarjal s sestro, ali bi ne bilo prav, če bi kar še enkrat šel tja. Tedaj pa je nenadoma pridrvel nekdo izmed študentov s pretresljivim poročilom iz zadnje izdaje »Rocky-Mountain-Posta«:

»Uglednega meščana zadel mrtvoud. Claudius G. Warrenner se je zgrudil v uradu.«

Poročilo je slikalo, kako je glavarja ene najstarejših in najuglednejših rodbin v Mountain Cityu zadel mrtvoud v njegovem uradu v Fourth National Bank Buildingu in da so ga v bolniškem avtu prepeljali domov. Poklicali so več zdravnikov, a ni še podatkov o preiskavi.

To je bil hromeč udarec za Jedove sne in nade. Vse proučevanje Warrennerjeve rodbine, množica podatkov, ki jih je zbral o psihologiji mnogokratnega milijonarja in agrarnega reformerja; zapravljen trud, razmetana moč! Pri mizi je kar brnelo od razburjenja. Kaj bo Jed zdaj storil. Ali ga bo obiskal in mu izrazil svoje sožalje? Če ni mr. Warrenner umrl, ali pojde na pogreb? Kdo bo po njegovem mnenju podedoval premoženje? Agrarni reformerji?

vico in z določbami viničarskega reda občinski očetje, potem pa se je nazadnje še moral udati obtoženi vinogradnik in prekljcati viničarju sedanjo službeno odpoved. Očividno pa je šlo tukaj za čisto poseben maneuver. Viničarju se najprej služba odpove. Sedaj na zimo pa ni lahko druge službe dobiti. Zato bo viničar prisiljen prositi, da ostane še naprej. Prisiljen bo pa tudi sprejeti slabše pogoje. Pravi namen torej je bil poslabšati pogodbo za prihodnje leto. Tukaj pa zaenkrat ni šla sreča v klasje, zmagal je viničar. Tistega »muškateleca«, ki ga je dotični vinogradnik v nahrbtniku prinesel na komisijo, da bi z njim proslavili na koncu po odhodu viničarja in njegovega zastopnika zmago vinogradnikov nad viničarji, nad našo strokovno organizacijo in našo zakonodajo, tistega »muškateleca« je potem dal vinogradnik prostovoljno natočiti vsem kot sporazum, po katerem viničar ostane pri dosedanjih pravicah. — To bodi naši javnosti vsaj v približno ilustracijo razmer, v kakšnih žive danes viničarji in s tem tudi v potrebo preprečevanja merodajnim činiteljem, da je za izboljšanje takih nevezdržljivih razmer, ki tarejo tisoče in tisoče viničarskih družin, kot pretežno del slovenskega naroda tukaj ob severni meji, potrebna najprej močna samoohranba po strokovni organizaciji, in da je treba predvsem viničarski red še izboljšati, nikakor pa ne poslabšati, ali odpraviti, kakor to stalno zahtevajo nekateri vinogradniški krogi.

HALOZE.

Zavrč. Predlagana viničarska komisija za tov. Kokot Štefana se je vršila 11. dec. ob 2 popoldne pri županstvu občine Turski vrh. Vinogradnik je izvajal zadnji čas na viničarja tolik pritisk, da se je ta rajši izselil. Bo mu pa plačal zato še selitvene stroške.

Velevinogradnik Ulm je v zadevi posredovanja tajništva S. Z. V. pismeno odgovoril, da odpovedi tov. Lazar Ivanu ne more umakniti. Ugotavlja neke nepravilnosti radi sena in slame in da ga ravno to ovira, da vztraja na svojem stališču, da se viničar vključ 44-letni službi mora sedaj izseliti. Zadevo bomo še podrobneje preiskali.

St. Vid pri Ptuj. Krajne Franc, viničar v Dravinjskem vrhu je predlagal viničarsko komisijo zoper vinogradnico Kazimir Terezijsko. Razprava bo dne 16. decembra ob 11 popoldne pri županstvu občine Vreje.

Umrli je 19-letna Fras Hedvika od družine tov. Mulec Antona od skupine Gor. Radgona in se je nakazalo posmrtnine 500 dinarjev.

Kleparji

Ljubljana. Redni letni občni zbor »Strokovne skupine inštalaterjev, kleparjev in monterjev JSZ v Ljubljani se vrši v nedeljo dne 18. dec. 1932 ob pol deseti uri popoldne v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze, Miklošičeva cesta 22-I, s slednjim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Volitve novega odbora.
5. Poročilo o smernicah za bodoče leto.
6. Poslovnik o obvezni štednji.
7. Razno.

Občni zbor. Pogled nazaj, korak naprej. Odbor bo polagal račune o svojem delu. Zadržati bomo smernice za bodoče leto. Marsikaj je sicer ostalo neizvršenega. Premalo smo imeli moči in opore, katero bi morali imeti tovariši pri tem težkem delu. Predvsem je krivo to, ker je še mnogo tovarišev, ki niso organizirani.

Tovariši! Priprani smo, da prideš na občni zbor in pomagáš tudi v bodoče pri tem težkem delu. Ker so gospodarske razmere vedno slabše, bodo gotovo naši močisti hoteli spomladi znižati plače. Kako nam bo uspelo, da odbijemo ta napad? Le in samo z organizacijo. Toda, ne samo to. Mi moramo doseči tudi ugodno kolektivno delovno pogodbo.

Zato ni dovolj, da se samo udeležuješ in prihajaš na sestanke, marveč bodi agitator in aktivni sodelavec za izboljšanje našega položaja. Ne odnehajmo prej, da bodo vsi, ki spadajo v naše vrste, tudi organizirani. — Odbor.

Stavbinsko delavstvo

Skupina pleskarjev sobo in črkoslikarjev priredi skupno z Jug. strok. zvezo Silvestrov večer. Naša skupina pa bo ob tej priliki imela tudi božično za naše vaje. Marsikdo izmed njih nima niti tople obleke. Ker pa naša skupinska blagajna ne zmora večjih stroškov, smo se obrnili s prošnjo na naše mojstre, da prisostojijo pri našem humanem delu na pomoč. Upamo, da bodo mojstri imeli dovolj uvidenosti in da se bodo odzvali vsi naši prošnji. Vas tovariše žane pa tudi prosimo, da naj vsak po svojih močeh agitiira za božični večer. Pokazati moramo, da delamo.

Odborova seja se vrši v torek, 13. decembra ob 5 popoldne v naši pisarni. Tovariši odborniki, prosim za številnejši obisk kot je bil pri zadnji seji. — Predsednik.

Ponovno opozarjamo vse člane, da poravnajo zaostalo članarino, da ne bo ne ljubihi zamud z obračunom pri centrali. Čestokrat smo že pisali in dopovedovali, da mora vsak član prinesiti potrdilo

od mojstra, ko odide na brezplačni dopust. Kdor tega ne prinese, se mu zaračunava članarina vseeno. Zato Vas opozarjamo zadnjikrat, da vsak prinese potrdilo, ker je to le Vam v korist. — Odbor.

Razno

Maribor. Ekspozitura J. S. Z. je sklicala za 27. november na Teznu v gostilni Pulko javen delavski shod, katerega se je udeležilo precejšnje število delavstva tekstilnih tovarn, kakor tudi splošne železindustrije in tovarne Kovine.

Na tem shodu sta poročala t. Furlan in tov. Kores. T. Furlan je v svojem načelnem govoru o potrebi organizacije predvsem omenil, da je J. S. Z. zgrajena na strogo strokovni podlagi, ki nikdar ne podira in razdira, kar je kdo zgradil, marveč teži za tem, da se zgradi mogočna zgradba delavskega pokreta. Zato smo upravičeni, da dramimo delavske vrste in jih kličemo v boj, ne za megle cilje, marveč za skupen dobrobit. Povedal je delavstvu o postopanih delodajalcev z delavci v zadnjem času, o vseh krivicah, ki jih doslej delavstvo mirno prenaša. To stanje se pa brez skupnosti in sloge ne bo moglo odpraviti. Strokovna organizacija je edina, katera more braniti delavstvo pred izkoriščanjem. Toda delavstvo se mora zavedati, da organizacija niso njeni poslovni prostori, njena štabiljka ali mogoče oseba predsednika, marveč fronta živih delavskih prs, nepremagljiva sila delavskega duha in njegovega dela.

Apeliral je na prisotne, da naj se otresejo mlačnosti in da naj s pristopom pojačajo naše vrste.

Nato je govoril tov. Kores. V svojem govoru je točno orisal položaj delavstva. Označil žalostno stanje brezposelnih in nesocialno postopanje podjetij v naši državi, ki se ne ozirajo pri redukcijah niti na družinske očete, ki so že leta in leta zaposleni v podjetjih. Da bo zlo še večje, naj stradajo še nedolžni otroci. In to samo zgolj radi gonje po večjem dobičku današnje kapitalistične družbe. Posebno je poudaril, da nosi delavstvo samo precejšen del krivde nad današnjim žalostnim položajem, v katerem se nahaja. Krivo je v toliko, ker se ni zavedalo in se ni odzvalo na klice strokovnih organizacij, ki so dovolj opozarjale neorganizirano delavstvo na nevarnosti, ki mu prete.

Ker se nam obetajo še težji časi, je zadnji čas, da se delavstvo zbudi iz spanja in stopi v vrste organiziranih. Le v strnjениh vrstah more stati na braniku svojih pravic! To smo dolžni storiti, da nas ne bo preklinjal poznejši rod!

Delavci so z zanimanjem poslušali oba predavatelja.

Delavska mladina

Polhov gradec. Naša družina vendarle dela, čeprav se v našem delavskem kotičku malokrat oglašimo. Imeli smo sklopično predavanje, ki je zadovoljivo uspelo. Naša družina ni delavska v ožjem pomenu besede, ampak bolj kmečka. Priprani smo, da načela, ki jih propagira naša organizacija, niso samo za tovarniškega delavca, ampak tudi za kmeta. Vsi delovni stanovi se moramo združiti v borbi za novi družinski red.

Vrhnik. Pretekli mesec smo imeli štiri sestanke, na katerih so bila tri predavanja in ena deklamacija. Po poročilu v zadnji Delavski Pravici smo mi v širiteljski akciji prvi. Dobro se nam zdi to. Pa še ne bomo odnehali.

Huda jama. Na zadnjih dveh sestankih smo imeli predavanja o delavski mladini in strokovni organizaciji ter o današnjem družabnem redu. Na obeh sestankih smo govorili tudi o širaku. Mislili smo, da bomo prvi, pa so nas Vrhničani prehiteli. Častno mesto pa vendarle še zavzemamo. Našim fantom se to zelo dobro zdi. Pa bomo še poskrbeli, da nas drugi ne prehitijo. Sedaj se pripravljamo na akademijo, ki jo priredimo v januarju.

Trbovlje. Širak napreduje. Gotovo ne bomo zadnji ob zaključku širiteljske akcije. Pridobili smo večinoma mlajše fante. Pa tudi starejši so se poživeli in nas podpirajo. Pripravljamo se na agitacijo za naše časopise. Kakor smo se dobro odrezali pri članski agitaciji, tako se hočemo tudi pri časopisni.

Vajeniški kotiček

Stavljeno mi je bilo vprašanje: Ze več kot 9 mesecev je v veljavi novi obrtni zakon, ki ima v § 267 določbo, da pripada vajencu po enem letu učne dobe oškodovina za delo. Višino o najmanjših zneskih te oškodovine ima po zaslišanju obrtnih in delavskih zbornic predpisati min. za soc. politiko s posebno uredbo.

Tako obrtni zakon. Vse kar je v dobro delodajalcem, se točno izjva, zato je naša zahteva, da naj se uredi tudi to, kar je predvidenega za delavce in vajence.

Delavska zbornica kot razredna zastopnica delavstva naj to zadevo pokrene kakor to določa zakon. Ne potrebujemo zakonov, ki so samo na papirju. To, kar so nam po njem daje, naj se uredi tako, da se bo tudi v polni meri izvajalo. Trgovska zbornica (obrtna) gotovo na tem nima posebnega interesa — zato pa mi izrečno zahtevamo, da naj delavska zbornica v interesu vajencev to forsira na merodajnih mestih, sicer lahko na to uredbo čakamo tudi več let.

Spor z Bolgarijo preiskuje komisija. Francoski poslanik v Sofiji je zahteval pri bolgarski vladi, da se sedanji spori razčisti in v preprečijo bodoči.

V Zadru so bile hude demonstracije fašistov proti Jugoslaviji. O takih demonstracijah poročajo tudi iz notranjosti Italije. Demonstracije pod varstvom italijanske policije so naravnost izizvalne.

Slovenskim koroškim pevcem, ki so nameravali prirediti v Sloveniji tudi koncerte, je koroška deželna vlada odklonila potni list za Jugoslavijo.

Lačni se zgrinjajo iz vse Amerike proti predsedniškemu mestu Washingtonu. Vlada je že pripravila policijske oddelke, da bodo lačne razgnali. Namesto kruha pendreke! Taka je danes parola kapitalizma!

Med Poljaki se je začelo svitati. Izjava bivšega ministrskega predsednika in voditelja ljudske stranke Witoska kaže, da je kmetsko ljudstvo spoznalo lažnivost sedanjega družabnega reda in zahteva radikalnih sprememb. Witos je dejal z ozirom na Poljsko, da bi v sedanjem parlamentu ne smelo biti nikogar, ki hoče zastopati resnične interese ljudstva!

Nemški parlament je bil te dni odprt. Predsednik je Hitlerjevec Löhning. Po otvoritvenih običajnostih pa je bil parlament odgoden. Za ta neprostovoljen počitek so naši lepo himno: »bo-

V. kongres del. zbornic v Belgradu

Dne 3. in 4. decembra 1932 je zboroval v Belgradu V. kongres Delavskih zbornic, katerega so se udeležili številni zastopniki vseh zbornic v državi, poleg njih pa tudi zastopniki posameznih strokovnih central. Ljubljanska delavska zbornica je poslala to pot na kongres le 8 zastopnikov iz razlogov varčevanja. JSZ sta zastopala tov. S. Zumer in France Žužek.

Dne 2. decembra se je vršila seja Centralnega tajništva Del. zbornic, katera je določila podrobni dnevni red kongresa, sprejela svoj proračun in določila število članov v posameznih komisijah za izdelavo resolucij.

Kongres se je v glavnem pečal s tremi perečimi problemi. Glavni referat je imel tajnik C. S. dr. Živko Topalovič, ki je razmotiral vprašanje brezposelnosti in brezposelnega zavarovanja. V naši državi je do 200.000 brezposelnih, poleg tega pa isto število poljedelskih delavcev, katerih življenjski obstoj je življenjsko ogrožen. Po njegovem referatu se je razvila tri ure trajajoča debata o Borzah dela v sedanjem sestavu. Delegati posameznih zbornic so skoraj soglasno šibali centralizem in birokratizem pri središnji upravi za posredovanje dela, ki onemogočata razvoj borz dela v smeri, kot to zahteva današnji čas ter nujni interesi brezposelnih delavskih mas. Vse to je prišlo do izraza v posebni resoluciji, ki jo bomo priobčili enkrat prihodnjič.

Druugo točko dnevnega reda je tvoril referat tajnika ljublj. Delavske zbornice Filipa Uratnika o temi »Davčna politika in delavstvo«. Referat ugotavlja, da je delavstvo davčno najbolj obremenjeno ter pokaže kuluk in telesno

žično premirje«. Diktatura pač ne rabi parlamenta. Parlament je na »božičnem premirju«, vlada se »bori« za vojaško enakopravnost z drugimi državami in pripravlja »nujne« socialne in gospodarske ukrepe, razcapani in lačni delavci naj pa žive od zraka.

15. decembra bodo morale evropske države plačati Ameriki ogromne vsote zlata na račun vojnih dolgov. Anglija se je odločila plačati. Francoska vlada tudi. Parlament bo pa glasoval proti. Zato bo moral Herriot odstopiti. Evropske države pravijo, da je to zadnje plačilo.

Japonci so izvedli v Mandžuriji veliko ofenzivo na kitajske armade in jih razpršili. — V Ženevi se diplomati prerekajo, kakšne pravice ima Japonska na Mandžuriji in kakšne Kitajska. Vse kaže, da bo konec zopet tak kot vedno v Zvezi narodov: prazna resolucija, katere nihče ne vzame resno. Dejansko pa bo zmagal močnejši, to je Japonska, katero že vseskozi podpira Francija, sedaj pa tudi Anglija.

Perzija je odpovedala Angležem koncesijo za pridobivanje petroleja. Angleži sumijo, da je storila Perzija to pod vplivom Rusije. Zato hočejo podaljšanje koncesije izsiliti in so poslali pred perzijska pristanišča svoje vojne ladje.

V Bolgariji je nastalo pravo klanje. Vsak dan leže po sofijskih ulicah mrtvci, žrtve neumnega političnega boja.

delo v vsej njegovi pogubni nelogičnosti za delavstvo.

Tretji referat je imel Bogdan Krekič iz Belgrada o stanovanjskem vprašanju in stanovanjski politiki. Statistično je dokazal, da je dotok ljudstva v mesta mnogo večji, nego se je po vojni sezidalo novih stanovanj, da so se zadnje čase sicer pocenila večja luksuzna stanovanja, dočim so se cene manjših stanovanj, katerih se poslužuje delavstvo ter slabo plačano državno in samoupravno uradništvo, mnogokje podražila, prav gotovo pa ostala na isti višini kot prej. Referent zahteva maksimiranje najemnin, pritignitev države in samouprav k gradnji stanovanj ter zakonito zaščito stanovanjskih najemnikov pred izkoriščanjem.

Ob otvoritvi kongresa se je predsednik v lepih besedah spomnil rudarske nesreče v Hrastniku in šestih žrtev, pri čemer je celokupni zbor vstal in zaklical umrlim rudarjem trikrat »Slava!« Istotako se je zbor spomnil tudi ravnatelja mednarodnega urada dela Alberta Thomasa, ki si je pridobil na polju mednarodne delavske zaščitne zakonodaje neveljavih zaslug in ki je ponovno obiskal tudi našo državo.

Ob priliki V. kongresa Delavskih zbornic so imeli posamezni sindikati svoje posebne zbornice in konference.

In tako so se ob tej priliki sešli zastopniki kršč. socialističnega delavstva iz Ljubljane, Zagreba in Splita na posebnem sestanku. Soglasno so sklenili osnove: 1. Sveta kršč. soc. delavskih sindikatov Jugoslavije in 2. Eksekutive kršč. soc. delavskih sindikatov Jugoslavije.

Kaj pravi rudar o namerah TPD?

Zastopniki rudarjev in Delavska zbornica so zahtevali od pristojne rudarske oblasti pojasnila, kaj TPD prav za prav namerava. Vršila se je tozadevna anketa pri Družbi. Njen zastopnik je obrazilil in pojasnil namero družbinega centralnega sveta, o čemur je naš list že izžrpnoro poročal.

II. rud. skupina kot zakonita zastopnica rudarjev pa je uvidela potrebo, da seznani delavstvo o tej nameri Družbe. Zato je pretekli teden sklicala po vseh rud. revirjih shode. Shodi so bili po vseh krajih z 80% udeležbo obiskani in so bili manifestacija, kakoršne rudarsko delavstvo še ni pokazalo. Enodušno je rudar s krepkim glasom povdarjal: Do tukaj in naprej ne več! Zakaj?

Vse zniževanje plač in redukcije od leta 1926. ni rudarskemu delavstvu prizadejalo tolikih krivic kot pa mu bodo, ako se uresniči, sedanje nameravane redukcije, zlasti, če jih pomaknejo iz višjih kategorij v nižje. S tem bi bilo uničeno popolnoma zlasti starostno zavarovanje, da ne omenimo še drugih pridobljenih pravic.

Ko je rudar na teh zborovanjih uvi-

del, kaj namerava TPD, je jasno in odločno izjavil, da kaj takega ne dopusti, predvsem ker gre pri tem edino za to, ali naj ima Družba večji ali manjši dobiček.

Zalostno je to, da more tujec komandirati nad našimi državljani. Sicer imajo take branže ljudje polna usta o patriotizmu in o ljubezni do države. Ko pa naj bi prišlo do dejanj, pa delajo ravno nasprotno. Dobitek je več kot država. Samo da ostane ta čim večji, hočejo mesariti med rudarji, brezposelnimi in onemoglo pa vreči v breme javnosti. Tak gospodarski sistem naj bi predstavljal red!

Postopanje TPD pa je krivično tudi iz drugega stališča. Ugotovili smo že, da je rudarski poklic najnevarnejši. Rudar mora biti pri svojem delu zelo oprezen in marljiv. Radi nepredvidnosti nastanejo lahko velike nesreče. Rudar se mora vzgojiti. Ta se ne pobere za plotom, kakor misli Družba. In če je uradnik plačan za svoje delo in če ima ta tudi svoje pridobljene pravice, katerih mu ne sme nihče vzeti, velja to tem bolj za rudarja. Če tega ni, je rudar opravičen,

Doma in po svetu

Zakon o zaščiti kmeta se bo z nekaterimi izpremembami zopet podaljšal in sicer za nedoločen čas — do tedaj, da bo to vprašanje urejeno z novim zakonom, katerega vlada že dolgo pripravlja.

V razpravi o uradniškem zakonu se je pokazalo iz govora ministra Maksi-

moviča in drugih poslancev, da se namerava stalnost uradnikov sploh odpraviti. To načelo da je postavljeno že v ustavi.

Na jugoslovansko poslaništvo v Berlinu je bil izvršen napad. Neznanci so razbili vse šipe na oknih.

da trdi, da ni enakopraven član v državi in družbi. Če kdo vzgaja boljševizem in za njega agitira, gotovo take akcije, kakršne inšcinira TPD. To si naj gospodje, ki tako radi operirajo s komunizmom in boljševizmom, dobro zapomnijo in če so iskreni, tudi premislijo.

Iz naše strani pa pribijemo tole: **Rudarji postanimo složni. Stopimo v skupno borbo za naše pravice in za pravice naših otrok. Postavimo si organizacijo, katera bo naša in delavska. Tako delo in tako postopanje si želi rudar, ki ga preveva krščanski nazor.**

Ne trdimo, da smo samo mi pravi. Trdimo pa to, da je nesreča za nas ru-

darje, da smo razcepljeni v razne frakcije. Skrajni čas je, da nas sreča pamet.

Vsak, ki misli in dela drugače, mu ni na srcu interes rudarskega razreda, ampak si hoče na račun delavstva priboriti čast in premoženje.

Delavstvo, ki stoji izven organizacij, mora nujno postati član strokovnih organizacij in zahtevati združitev na gospodarskem in strokovnem fundametu. Le na ta način se bo rudar rešil. Vsako moledovanje in tarnanje je brezpomembno in usodepolno. Nikdo ne bo rešil rudarja, če si sam ne pomaga. Ubogi trpin črnega diamanta, premisli tudi te vrstice.

Proč z inozemci!

Domači kakor tudi inozemski kapital pri nas ima interes na tem, da na vodilna mesta v podjetjih postavlja inozemce, ne glede na to, da imamo domačine, ki so sposobni za marsikatero mesto. Združene tovarne klobukov in slaminikov v Domžalah, ki so v posesti Kreditega zavoda v Ljubljani, zaposlujejo kot ravnatelja inozemca Ottona Ladstädterja. Omenjeni inozemec je na tem mestu od meseca avgusta t. l. in je ta čas pokazal vse sposobnosti za vodstvo teh tovarn. Družba je pravkar vložila prošnjo za nadaljno zaposlitev inozemca, ki jo utemeljuje s tem, da tako moč nujno rabi za vodstvo obratov tovarne. Delavstvo navedenih tovarn, kakor tudi vsa domaška javnost pa je odločno zoper nadaljno zaposlitev navedenega inozemca. Zakaj? Zato, ker imamo za to mesto povsem sposobnega domačina v osebi g. Alfonsa Oberwalderja, ki ima kot dolgoletni lastnik tovarne klobukov in slaminikov brezdvoma mnogo večje sposobnosti, kot omenjeni inozemec. Pa še drugi razlogi govorijo proti temu inozemcu, namreč, ker je on odločno nastopil proti interesom domačega delavstva in namučencev. On je znižal domačim mojstrom plačo od 1700 Din mesečno

na 120 do 140 Din tedensko, ne glede na njihovo sposobnost in družine, ki jih morajo preživljati.

Nerazumljivo nam je, kako da naše oblasti trpijo, da podjetja nameščajo take inozemske pijavke. V kolikor nam je znano, se s strani navedenih tovarn briskirajo tozadevni zakoniti predpisi, kakor tudi odredbe javnih oblasti.

Zlasti pa nam je nerazumljivo postopanje Delavske zbornice ravno v tem slučaju. Kot znano, je Delavska zbornica izdala izjavo, da nima v evidenci takih domačinov, to se pravi, da ne nasprotuje nadaljni zaposlitvi navedenega inozemca v teh tovarnah. Delavska zbornica je izdala to izjavo ne glede na to, da je bila s strani Jugoslovanske strokovne zveze osebno in pismeno opozorjena, kdo je Otto Ladstädter in v koliko je potreben za vodstvo omenjenih tovarn. Istočasno je Jugoslovanska strokovna zveza mesto tega inozemca predlagala že omenjenega g. Alfonsa Oberwalderja. Upamo, da bodo merodajne oblasti pravilno uvaževale vsestranske ugovore proti nadaljni zaposlitvi g. Ottona Ladstädterja ter prošnjo kljub ugodni izjavi Delavske zbornice zavrnile.

To ni delavsko

Nisem imel namena, da bi se vtikal v delo drugih organizacij, da bi kritiziral njihove agitacije. Mnenja sem, da naj bo delavstvo organizirano kjerkoli, samo da je organizirano. Kajti naše krščansko-socialistične organizacije ne trtajo nikdar svojih moči s tem, da bi razbijale vrste nasprotnikov, temveč izkoristijo svoje moči v namene, zaradi katerih obstojajo, — to je za boj proti izkoriščevalcem delavstva! Nabirajo za naše organizacije člane zato, da svoje delo ojačajo. Organiziramo mladino, da tudi njo usposobimo za trdi boj s kapitalizmom! Svoje vrste hočemo jačati, toda nikdar na način, ki je nekaterim tako pri srcu. Zavedamo se, da je delavec v naših vrstah, ali kjerkoli, potreben pomoči in sicer nujne in hitre pomoči. So nasprotniki — »delavci«, ki skušajo na naš račun povečati število svojega članstva in na način, ki je vreden samo njih in njihove garde. Na primer: Strokovna skupina pleskarjev, sobo- in črkoslikarjev je sklicala potom malih letakov sestaneke vajencev te obrti, da jih tudi organizira. Gospodje pa, ki bi radi našo skupino pobasali v svojo bisago, so porabili priliko in se vrgli na protiajitacijo. Zosluževali so se pa pri temu delu še kratkih hlač nedoraslih otrok. Ti so le-

teli z našim letakom na policijsko ravnateljstvo in javili, da zborujejo v zbornici komunisti! To je prvo dejanje njihove agitacije proti naši organizaciji. Drugo dejanje pa je nekoliko milejše; toda bolj komično, in sicer pridigujejo: »Nikdar se ne organiziraj pri Jugoslovanski strokovni zvezi, ker so tam sami farji in mežnarji!« Mi se na vas, dragi »sobojevniki« ne jezimo. Saj poznamo vašo šaljivost. Toda opozarjamo vas pa, da tiha voda bregove dere in da pes, ki mnogo laja, nič ne grize. Zatorej bodite zopet prijatelji s svojo pametjo in se ne praskajte tam, kjer vas ne srbi!

Naša pot navzgor pa se jača in vtrjuje kljub vsem zaprekam, ki jih nam postavljajo. Gremo krepko naprej do končnega cilja. Vas pa, dragi tovariši, člani Jugoslovanske strokovne zveze, prosim: Oklenite se svoje organizacije, jo podpirajte, da bomo vzdržali pritisk od vseh strani, posebno pa prosim Vas, ki ste člani skupine pleskarjev, sobo- in črkoslikarjev, da energično odklanjate snubitve gospodov, ki tako radi denuncirajo in operirajo s komunisti.

Novak Cveto,

t. č. predsednik Strokovne skupine pleskarjev, sobo- in črkoslikarjev.

Važnost delavskih zaupnikov v tovarni in delavnici

Zakon o zaščiti delavcev in predpisi o delovanju delavskih zaupnikov daje izvoljenim zaupnikom važne naloge v pogledu zaščite gospodarskih, socialnih in kulturnih interesov delavstva. Glavne naloge delavskih zaupnikov so sledeče:

1. Vplivajo na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in njih delodajalci;
2. sodelujejo pri pripravljanju in izdelovanju kolektivnih delovnih pogodb med delavci in delodajalci;
3. skrbijo, da se delodajalci in delavci strogo drže teh kolektivnih in individualnih delovnih pogodb;
4. posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa v onih, ki se tičejo dnevnih mezd (plač), da se poravnajo taki spori izlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretela stavka, morajo zahtevati zaupniki po-

sredovanje državnih pristojnih oblastev; 5. posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;

6. stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisuje zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja ter obveščajo in podpirajo pristojna nadzorstvena oblastva v vseh vprašanjih, ki se nanašajo na uporabljanje veljavnega zakonodajstva o zaščiti delavcev;

7. stremijo za tem, da se vzdržuje v podjetjih red in disciplina;

8. podpirajo delavce in delodajalce z nasveti ob izstopu iz dela ali odpustu

delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se izvestni spori, ki so v zvezi s tem, poravnava izlepa;

9. sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadruge raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.), in sicer po navodilih ministrstva za socialno politiko;

10. vročajo delodajalcem vloge za zboljšavo organizacije dela v podjetjih.

V sedanjem kapitalističnem gospodarskem sistemu temelji obratna organizacija na načelu delodajalčevega absolutizma. Delavec ni v očeh delodajalca pravno in moralno nič več kot eno izmed produktivnih sredstev. Če stvari pogledamo še globlje, bomo videli, da je delavec v očeh delodajalca še slabši od mrtve tvarine (strojev). Delodajalec skrbi, da mrtvi stroj v njegovem obratu dobi vse, česar potrebuje za gibanje in delovanje, medtem ko delavec dostikrat niti polovico tega, kar nujno potrebuje za svoj življenjski obstoj.

Delavske zaupnike čakajo težke naloge, katerim bodo kos le, če bodo imeli dobro zaslonbo v delavcih. Hrbitišče delavskim zaupnikom pri njihovem delovanju je močna strokovna organizacija v podjetju. Brez tega hrbitišča so delavski zaupniki samo formaliteta, dejansko pa nikdar in nikjer ne pridejo do svoje veljave in do vršenja poverenih jim nalog.

Zato naj bo prva in poglobljena naloga izvoljenih delavskih zaupnikov, da ustvarijo v tovarni delavsko strokovno organizacijo, če je še ni, in z njo vsopredno delajo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih interesov delavstva.

Ustavitev kemične tovarne v Mostah

V zadevi ustavitve kemične tovarne v Mostah se je Jugoslovanska strokovna zveza obrnila na lastnike teh tovarn, da podajo razloge, ki so prisilili tovarno na ustavitev. Dne 14. decembra 1932 je Jugoslovanska strokovna zveza prejela od bratov Guilini iz Ludvigshafna v Nemčiji dopis sledeče vsebine:

Vaš cenj. dopis z dne 12. nov. v zadevi ustavitve kemične tovarne v Mostah smo vzeli v pretres in Vam sporočamo sledeče:

Sporočiti Vam moramo, da je Kemična tovarna v Mostah samostojno podjetje in nima podpisane firma na vodstvo te tovarne nikake ingerence. Svetujemo Vam, da se v zadevi obrnete naravnost na vodstvo Kemične tovarne v Mostah radi ustavitve obratovanja.

Radovedni smo kaj bo na to reklo vodstvo tovarne?

Leta 1932

Dobro se spominjamo, kako so pripovedovali, da dobe brezposelni rudarji delo sedaj v tem sedaj v onem rudniku na jugu države. Med temi rudniki je bil tudi rudnik Vlačko polje. Krajevne bratovske skladišnice v naši banovini so dobile obvestilo, da dobi več rudarjev delo v tem rudniku. Delovni pogoji so bili tili: Rudarji dobe 40 Din na dan, vozači 20 Din, brezplačno stanovanje in dobro, poceni hrano v kantini.

Naši rudarji so vajeni dela. Četudi je kruh še tako boren, rajši ga ima, če si ga sam pridobi. Zato se je takoj oglasilo dovoljno število rudarjev — 60. Toda kakšno razočaranje. Mesto 40 Din so dobivali na dan veliko manj, celo 15 Din. Stanovanj no-

benih, tudi delati niso mogli, kakor bi radi, ker ni bilo nobenih priprav. Hrana nezadostna in še taka, da je niso bili vajeni. Popolnoma obupani so postali. Brez vsakih dokumentov so prišli peš v Belgrad, kjer so dobili s pomočjo poslanca Pavlića in še nekaterih drugih dobrih ljudi zaščito in sredstva, da so se vrnili domov.

Človek se sprašuje, kako je mogoča taka igra z ljudmi? Ali ni nobene sile, da bi krivce eksperimentalno kaznovali? Zopet nauk, da moramo razna vabila sprejeti z veliko previdnostjo.

Proletarska kultura

BESEDA

Izšla je 12. številka revije »Beseda o sodobnih vprašanjih«, kot vse dosedanje, je tudi ta zanimiva in vsebinsko bogata. To posebno odliko ima ta revija, da obravnava res stvari, ki gibljejo današnega človeka, ne pa kakih učenjarskih razprav. Pohvalno je tudi treba priznati, da se ne ustraši niti pred najbolj težkimi problemi, ki se zlasti v tej številki razgrinjajo pred nami z vso ostroostjo. Posebno opozarjamo na članke Edvarda Kocbeka: »Mladi« in »Naši razgledi«. V. P. obravnava »Katalonsko avtonomijo«, priobčuje izveček iz najnovejše knjige znanega amer. časnikarja Knickerbockerja o Podonavju in pričinja s priredbo poglavja iz knjige V. Sternberga o »propadanju kapitalizma«. V »Pregledu« poroča J. M. o »mladini in političnih strankah« s posebnim ozrom na krščansko socialno mladino v Avstriji. Ta mladina ni mladina! Gre čisto po starih stopinjah svojih prednikov, ki so ustvarili današnje socialno in gospodarsko zlo. Mladina s starimi programi je obsojena na smrt! Naročite »Besedo«!

Zajtrkovalnica, vinarna nudi razna dobra štajerska in dalmatinska vina. Delikatese vse vrste. Speerijsko blago najbolje v zalogi in v lastni prazarni vedno sveže prazna kava, na željo tudi mleto, dobite najceneje samo pri

F. R. KOVACIČ

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 32

KNJIGOVEZNICA

JUGOSLOVANSKE TISKARNE, prej. K.T.D

LJUBLJANA

KOPITARJEVA UL. 6/II



Črtnica in tvornica poslovnih knjig - Stalna velika zaloga vsakovrstnih saldakonti, strac, journalov i. dr. lastnega izdelka

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3

s podružnico

na Miklošičevi cesti št. 13

je največja relativna hranilnica v Jugoslaviji

Ima vlog nad 430,000.000 — Din, rezervnih zakladov pa nad 10 mil. Din.

★

Za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek, za varčevanje mladine izdaja domače hranilnice, za pošiljanje po pošti pa svoje položnice. Za vse vloge jamči mestna občina z vsem svojim premoženjem in davčno močjo.

★

Hranilnica kupuje in prodaja tudi devize in valute najkulantneje. Ta posel opravlja v svoji podružnici na Miklošičevi cesti

★

Telefon centrale št. 2016 in 2616, podružnice št. 2367

Poštni čekovni račun centrale št. 10533, podružnice št. 16138

Uradne ure za stranke so od 8 do 12 in pol